
Høring af udkast til risikovurdering af tilstrømningsområder for indvindingssteder af drikkevand

Danske Vandværker takker for muligheden for at afgive høringssvar til Miljøstyrelsens udkast til risikovurdering af tilstrømningsområder for indvindingssteder af drikkevand.

Danske Vandværker mener, at risikovurderingen er væsentlig som baggrund til at understøtte implementeringen af drikkevandsdirektivets artikel 8 og skabe et samlet nationalt grundlag for risikovurdering og risikostyring af tilstrømningsområder for indvindingssteder af drikkevand (drikkevandsforekomster).

Vi finder den anvendte semikvantitative risikomatrix relevant som metode til at skabe overblik over aktiviteter og arealanvendelser, der potentielt kan true, eller forringe drikkevandsforekomsternes kemiske tilstand, men det er væsentligt, at risikovurderingen bliver et operationelt grundlag for den efterfølgende risikostyring efter bekendtgørelsen – og ikke alene en national kortlægning af mulige farer. Vi mener derfor, at vurderingen skal revideres så den kan blive et operationelt grundlag for risikostyring og forebyggelse, og ikke alene dokumenterer mulige risici, men også giver et klart grundlag for forebyggelse ved kilden.

Rapporten bør basere sig på data om grundvandsdannelse, geologi og lokale sårbarheder i de enkelte tilstrømningsområder frem for alene at basere sig på landsdækkende gennemsnitstal. Endelig bør datagrundlaget opdateres og suppleres med nyere viden, særligt om PFAS, pesticidnedbrydningsprodukter, miljøfarlige stoffer og nye relevante forureningskilder.

Danske Vandværker uddyber disse betragtninger i det efterfølgende. Efter vores vurdering bør rapporten i højere grad målrettes de faktiske tilstrømningsområder for indvindingssteder af drikkevand og de områder, hvor de identificerede risici kan få størst betydning for drikkevandsressourcen.

Overordnede bemærkninger

Datagrundlag og udvælgelse af kemiske parametre

Det fremgår af rapportens afsnit 3.1.2, at datagrundlaget for udvælgelsen af kemiske parametre til risikovurderingen i væsentligt omfang er baseret på data fra perioden 2013-2019. Danske Vandværker finder, at dette bør tydeliggøres som en væsentlig usikkerhed i rapporten.

Udviklingen i fundbilledet for bl.a. PFAS, pesticidnedbrydningsprodukter og andre miljøfremmede stoffer har været betydelig siden 2019. Det bør derfor fremgå tydeligere, hvordan Miljøstyrelsen sikrer, at risikovurderingen løbende ajourføres med nyere overvågningsdata, herunder data fra GRUMO, råvandskontrol og øvrige relevante kilder. Et forældet eller ufuldstændigt datagrundlag kan svække risikovurderingens anvendelighed som grundlag for risikostyring.

Grundvandsdannelse, geologi og lokale sårbarheder

Danske Vandværker er ikke enige i den metodiske tilgang, der beskrives i afsnit 3.1.4 og kapitel 3.2, hvor risikovurderingen i væsentligt omfang baseres på en national og generaliseret vurdering af

grundvandsdannelse og geologiske forhold. Det fremgår af rapporten, at Miljøstyrelsen har valgt at betragte hele Danmark som ét stort tilstrømningsområde med en gennemsnitlig grundvandsdannelse på ca. 106 mm/år. Samtidig anerkender rapporten, at geologien spiller en afgørende rolle for risikoen.

Efter Danske Vandværkers vurdering skaber dette en metodisk uklarhed, fordi lokale variationer i geologi, grundvandsdannelse og transportveje har afgørende betydning for risikoen for, at forurenende stoffer når drikkevandsressourcen.

Bekendtgørelsens bilag 1, punkt 1, fastlægger, at risikovurderingen skal omfatte en karakterisering af tilstrømningsområderne, herunder blandt andet arealanvendelse, afstrømning og grundvandsdannelse. Efter bilag 1, punkt 1, litra d, skal risikovurderingen indeholde en beskrivelse af grundvandsdannelsen i tilstrømningsområderne. Danske Vandværker finder, at denne beskrivelse bør angå de faktiske tilstrømningsområder for indvindingssteder af drikkevand og ikke alene baseres på et landsdækkende gennemsnit.

At risikovurderingen udføres nationalt, er ikke ensbetydende med, at den ikke kan differentieres og målrettes. Tværtimod bør en national risikovurdering efter Danske Vandværkers opfattelse anvende de eksisterende data om de faktiske grundvandsdannende områder til drikkevandsforekomsterne mere aktivt. Det vil styrke kvaliteten af vurderingen og skabe et bedre grundlag for at prioritere forebyggende indsatser dér, hvor risikoen for påvirkning af drikkevandsressourcen er størst.

Anvendelse af hydrologiske modeller

De 429 kritiske drikkevandsforekomster er afgrænset på baggrund af eksisterende hydrologiske modeller og faglige vurderinger. Danske Vandværker finder derfor, at disse modeller i højere grad bør integreres i risikovurderingen. Hydrologiske modeller og simuleringer kan bidrage til at identificere de dele af tilstrømningsområderne, hvor grundvandsdannelsen er størst, hvor transportvejene er mest direkte, og hvor risikoen for påvirkning af indvindingsstederne derfor er særlig relevant.

Danske Vandværker anbefaler derfor, at Miljøstyrelsen anvender de eksisterende hydrologiske modeller til at udpege sårbare grundvandsdannende delområder inden for de relevante tilstrømningsområder. Det bør fremgå tydeligt, hvordan disse områder indgår i vurderingen af risiko og i prioriteringen af risikostyringstiltag.

Risikostyring og forebyggende foranstaltninger

Danske Vandværker finder, at rapporten i for høj grad har karakter af en kortlægning af mulige farer og et oplæg til øget overvågning, mens koblingen til konkret risikostyring er for svag.

Miljøstyrelsen identificerer i rapporten 24 farlige hændelser med et risikoestimat over 10. For aktiviteter med et risikoestimat over 15, som kategoriseres som ekstrem risiko, bør rapporten efter Danske Vandværkers vurdering i langt højere grad pege på konkrete forebyggende eller kontrollerende foranstaltninger. Dette følger efter vores opfattelse af bekendtgørelsens opbygning. Risikovurderingen efter bilag 1 skal danne grundlag for den efterfølgende risikostyring efter bekendtgørelsens bestemmelser om foranstaltninger og bilag 2. Det bør derfor fremgå tydeligere, hvordan de identificerede risici omsættes til anbefalinger til miljøministeren om relevante tiltag, herunder forebyggende foranstaltninger i de tilstrømningsområder, hvor risikoen for påvirkning af drikkevandsressourcen er størst.

Overvågning er vigtig, men kan ikke stå alene som risikostyring. For Danske Vandværker er det afgørende, at risikovurderingen understøtter forebyggelse ved kilden, så forurenende aktiviteter begrænses eller håndteres, før de medfører en påvirkning af grundvandet. Dette er særligt væsentligt i lyset

af, at 113 af de 429 kritiske drikkevandsforekomster allerede er vurderet at være i ringe kemisk tilstand¹.

Danske Vandværker anbefaler derfor, at rapporten suppleres med en samlet oversigt over mulige risikostyringstiltag for de væsentligste risici. Oversigten bør koble de identificerede farer og farlige hændelser til konkrete forebyggende eller kontrollerende foranstaltninger, relevante myndigheder og aktører samt den geografiske eller hydrologiske målretning af indsatsen.

Specifikke bemærkninger

Tabel 1: Henvisningen til 10-meter beskyttelseszonen bør præciseres i kolonnen "Lovgivning"

Det bør fremgå tydeligt, hvordan zonen relaterer sig til vandforsyningslovens § 24, stk. 1, og øvrige relevante bestemmelser, så der ikke opstår tvivl om det retlige grundlag.

Tabel 5 – jordrelaterede hændelser og detektionsgrænser:

I tabel 5 oplistes arealanvendelser, hvor der er identificeret farer og farlige hændelser med risikoestimat over 10. Danske Vandværker finder, at risikovurderingen bør forholde sig tydeligere til forskellen mellem detektionsgrænser for forurenende stoffer i jord og kvalitetskriterier for vand. For jordrelaterede hændelser, eksempelvis jordforbedring, terrænregulering og udlægning af jord, kan der være en væsentlig usikkerhed, hvis detektionsgrænsen i jord ligger betydeligt højere end de relevante grænseværdier eller kvalitetskriterier i vand. Denne usikkerhed bør indarbejdes i vurderingen af sandsynlighed og konsekvens for jordrelaterede hændelser og afspejles i risikovurderingen, herunder i afsnit 3.2.2.6 om landbrugsdrift.

Afsnit 3.2.2.4 – park- og rekreative arealer:

Danske Vandværker finder, at Miljøstyrelsen bør inddrage kunstgræsbaner som en relevant aktivitet under kategorien park- og rekreative arealer. Gummigranulat og øvrige materialer fra kunstgræsbaner kan indeholde miljøfarlige stoffer, som potentielt kan spredes til omgivelserne og udvaskes. Det bør derfor overvejes, om kunstgræsbaner skal indgå som en særskilt farlig hændelse eller tydeligere afspejles i vurderingen af park- og rekreative arealer.

Afsnit 3.2.2.6 – pesticider og godkendelsesordningen:

Danske Vandværker finder, at problemstillingen bør beskrives bredere. Det er ikke alene ikke-identificerede stoffer, der kan give anledning til risiko. Også stoffer og nedbrydningsprodukter, der er kendt eller identificeret i godkendelsesprocessen, kan vise sig at udvaske til grundvandet i uacceptable koncentrationer, som i det seneste eksempel af propyzamid. Det peger på, at godkendelsesordningen ikke i alle tilfælde giver tilstrækkelig sikkerhed for grundvandsbeskyttelsen. Danske Vandværker henviser i den forbindelse til Danske Vandværkers og DANVA's indspil til sprøjtemiddelstrategien 2027-2031, hvor der blandt andet peges på behovet for et styrket forsigtighedsprincip, en styrket VAP og GRUMO samt et udvidet producentansvar (EPR).

Afsnit 4.3 – GRUMO og kontrol:

Danske Vandværker finder det positivt, at det nationale overvågningsprogram GRUMO indgår i afsnit 4.3 om kontrol. GRUMO er et centralt early warning-system i beskyttelsen af grundvandet og bør sikres tilstrækkelige og langsigtede ressourcer. Rapporten bør samtidig tydeligere beskrive, hvordan resultater fra GRUMO, råvandskontrol og øvrige relevante overvågningsdata systematisk anvendes til at opdatere risikovurderingen.

¹ Miljøstyrelsen (2021). Notat om vurdering af kemisk tilstand i drikkevandsforekomster til vandområdeplaner 2021-2027 - <https://sgvmst.dk/media/5kafbznh/429-vurdering-af-kemisk-tilstand-i-drikkevandsforekomster-til-vandomraadeplaner-2021-2027-notat-fra-miljoestyrelsen-2021.pdf> (Tilgået 14-07-2026)

Afsnit 4.5 og afsnit 3.2.2.1 – nye relevante stoffer:

I afsnit 4.5 vurderes kontrollen med drikkevandsressourcen i tilstrømningsområderne, og i tabel 8 peges der på stoffer, som kan være relevante at overvåge fremover. Danske Vandværker anbefaler, at Miljøstyrelsen i denne vurdering også inddrager stoffer relateret til vejtrafik og regnvandshåndtering. Med henvisning til afsnit 3.2.2.1 om nedsivning af regnvand bør stoffer som 6-PPD og 6-PPD-quinon vurderes nærmere.

Afsnit 3.2.2.3 – biocider fra flise- og tagrens:

I afsnit 3.2.2.3 behandles anvendelse af biocidholdig maling og træbeskyttelse. Danske Vandværker anbefaler, at risikoanalysen udvides, så den også omfatter anvendelse af biocider til flise- og tagrens. Denne anvendelse kan indebære risiko for afstrømning og nedsivning af biocidstoffer evt. via nedgravede faskiner (by-pass) og bør derfor indgå i vurderingen af relevante farer og farlige hændelser i tilstrømningsområder.

Samlet anbefaling

Danske Vandværker anbefaler samlet, at Miljøstyrelsen reviderer risikovurderingen, så den i højere grad bliver et operationelt grundlag for risikostyring og forebyggelse. Risikovurderingen bør inddrage specifikke data om grundvandsdannelse, geologi og lokale sårbarheder i de enkelte tilstrømningsområder frem for alene at basere sig på landsdækkende gennemsnitstal. Dette er nødvendigt for at opfylde bekendtgørelsens krav om karakterisering af tilstrømningsområderne, herunder grundvandsdannelse, jf. bilag 1, punkt 1, litra d.

Eksisterende hydrologiske modeller og simuleringer bør anvendes aktivt til at identificere de mest sårbare grundvandsdannende delområder til drikkevandsforekomsterne. Det vil skabe et bedre grundlag for geografisk målrettede og fagligt begrundede foranstaltninger.

Rapporten bør desuden indeholde en tydeligere kobling mellem de identificerede risici og konkrete anbefalinger til risikostyring efter bekendtgørelsens bestemmelser og bilag 2. For aktiviteter med risikoestimat over 10 og navnlig over 15 bør rapporten angive mulige forebyggende eller kontrollerende foranstaltninger, relevante myndigheder og aktører samt kriterier for prioritering af indsatsen.

Endelig bør datagrundlaget opdateres og suppleres med nyere viden, særligt om PFAS, pesticidnedbrydningsprodukter, miljøfarlige stoffer og nye relevante forureningskilder.

Danske Vandværker opfordrer Miljøstyrelsen til at styrke rapportens handlingsorienterede del, så risikovurderingen ikke alene dokumenterer mulige risici, men også giver et klart grundlag for forebyggelse ved kilden. Det er afgørende, hvis risikovurderingen skal bidrage til at beskytte de 429 kritiske drikkevandsforekomster og særligt de 113 forekomster, der allerede er vurderet at være i ringe kemisk tilstand.

Venlig hilsen

Lise Lotte Toft,
direktør i Danske Vandværker